

AFRIKAANS HUISTAAL
Gr 12. V3 (SKRYF)
MEI/ JUNIE 2016
MEMORANDUM

ALGEMENE ASSESSERINGSRIGLYNE**AFDELING A: OPSTEL**

AFDELING A word volgens die rubriek uit 50 geassesseer. Die leerder mag slegs oor EEN onderwerp of prikkel skryf. Hy/sy mag enige soort opstel, toepaslik volgens hoe hy/sy die onderwerp interpreter, skryf. Slegs die finale poging word nagesien. Indien dit onduidelik is wat die finale poging is, word die eerste opstel nagesien.

NASIENRIGLYNE

Dui aan die einde van die opstel die kodes soos volg aan:

Voorbeeld:

Inhoud:

I = KL = 21

Taal, styl en redigering:

T = KL = 8

Struktuur:

S = K = 3

Skryf dan die totaal van die opstel aan die regterkant (onder die opstel):

32

Dra die punt uit 50 oor na die BEGIN van die opstel (behoort by die beplanningsgedeelte te wees).

DIE FORMAAT VAN DIE OPSTEL

- **Inleiding:** Dit is gewoonlik een paragraaf waarin die onderwerp bekendgestel word. Dit behoort treffend, relevant, saaklik en kort te wees.
- **Liggaam:** Dit is verskeie paragrawe waarvan die eerste sinne gewoonlik die hoofgedagte bevat. Die daaropvolgende sinne is ter ondersteuning van die hoofgedagtes en is menings van die skrywer. Die laaste sinne bevat gewoonlik die samevatting van die hoofgedagte.
- **Slot:** Dit is die laaste paragraaf wat die opsomming van die skrywer se mening of sy/haar standpunt insluit. In die geval van 'n verhalende, beskrywende en bespiegelende opstel vat die slot die skryfstuk saam, terwyl 'n argumenterende en beredeneerde opstel se slot die skrywer se finale standpunt/mening weerspieël.

VRAAG 1**Riglyne**

Assesseer die opstel, sonder vooroordeel, vanuit die leerder se oogpunt en volgens sy/haar interpretasie. Hierdie moontlikhede (onderstaande memorandum) mag nie as bindend beskou word nie. Die leerder bied dus enige soort opstel aan, soos **byvoorbeeld**:

- 1.1 **Ek wonder ....** Hierdie onderwerp leen hom tot verskeie interpretasies wat onder andere verhalend, bespiegelend, argumenterend of beskrywend kan wees. 'n **Verhaal** sal op hierdie onderwerp as tema of fokus. By 'n **bespiegelende** interpretasie kan die leerder bespiegel oor die toekoms en wat die lewe vir hom/haar inhoud. Indien die leerder die noodsaaklikheid om te *wonder* evalueer en die ewigheidswaarde daarvan bepaal om daaruit iets te leer, kan dit as **argumenterende** opstel aanvaar word. In 'n **beskrywende** opstel kan verskillende dinge waaroor gewonder word, beskryf word. **[50]**
- 1.2 **Skole skep sportreuse en kultuurmuggies** Dit leen hom tot 'n **beredenerende/ geargumenteerde** opstel oor of skole sportreuse en kultuurmuggies skep. Daar kan ook **bespiegel** word of skole werklik sportreuse en kultuurmuggies skep. Die kandidaat kan sy emosies en sinsbeleving oor die saak **beskryf**. **[50]**
- 1.3 **Die mens is 'n plant wat óf 'n GEURIGE SPESERY óf ...**
Hierdie opstel leen hom tot al die soorte opstelle.
As 'n **verhalende** opstel kan die kandidaat **verhalend** skryf oor iemand wat 'n *geurige spesery* (goed) of 'n *verwoestende onkruid* (sleg) is. In 'n **beskrywende** opstel kan verskillende soorte mense beskryf word. By 'n **argumenterende** aanbieding kan die kandidaat argumenteer waarom sommige mense *geurige speserye* en ander *verwoestende onkruid* is. In 'n **Beredeneerde** aanbieding kan beredeneer word of party mense as *geurige speserye* en ander as *verwoestende onkruid* beskou kan word. In 'n **bespiegelende** inhoud kan daar oor die mens as komplekse wese bespiegel word. **[50]**
- 1.4 **...en die tyd tik stadig verby.** Indien die leerder die opstel as 'n verhalende skryfstuk aanbied, sal die fokus op die tyd wat stadig verby tik, val. Die leerder kan ook op gevoelens ten opsigte van die tyd wat stadig verby tik, fokus wat **beskrywend** van aard sal wees. Indien die leerder 'n **argumenterende of beredeneerde** opstel aanbied, moet die leerder die leser van sy perspektief aangaande die tyd wat stadig verby tik, oortuig. Wanneer hy/sy oor die waarde van die tyd wat in 'n mens se lewe verby tik **bespiegel**, kan dit as **bespiegelende** opstel slaag. **[50]**
- 1.5 **Kyk hoe lyk ons nou!** Die leerders kan die opstel as 'n **beskrywende** opstel aanbied. Indien die onderwerp handel oor verskillende persone moet hierdie persone beskryf word. Die **verhalende** opstel sal fokus op wat gebeur het dat hulle nou so lyk. Hierdie onderwerp leen hom ook tot 'n **bespiegelende** opstel, veral waar die kandidaat terugskouend besin oor waarom "ons" nou so lyk. Die belangrikheid van gebeure met die oog op waarom "ons" nou so lyk, kan **beredeneer** word. **[50]**

- 1.6.1 **Man met verkyker** Hierdie opstel leen hom tot al die soorte opstelle, bv. 'n **beskrywing** van wat die man deur die verkyker sien. 'n **Verhaal** kan handel oor hoe iemand iets gesien het wat hy nie moes nie en wat die gevolge daarvan was. Hierdie onderwerp kan ook **bespiegel** oor die nut wat 'n verkyker (letterlik) of "ver kyker" (figuurlik) in 'n mens se lewe het. Die waarde van verkykers kan **geargumenteer/beredeneer** word. **[50]**
- 1.6.2 **Man/meisie op pad** Die kandidaat kan die **verhaal** van iemand se lewe vertel, of hoe gebeure op die persoon se lewenspad sy/haar lewe beïnvloed het. As **beskrywende** opstel kan die kandidaat verskillende dinge wat die persoon langs die pad waarneem, beskryf. Indien die kandidaat **argumenteer** oor die waarde van onafhanklikheid (eie paadjie) kan die skryfstuk as 'n argumenterende opstel slaag. Daar kan **beredeneer** word of ouers tieners moet los om hul eie pad moet volg of nie.'n **Bespiegelende** opstel kan oor die verlede (agter) en die toekoms (voor) bepeins. **[50]**
- 1.6.3 **Plant in dorre landstreek:** Hierdie onderwerp leen hom tot verhalende, bespiegelende, beskrywende, beredeneerde en argumenterende skryfstukke. Moontlikhede: 'n **Verhaal** kan handel oor 'n storm/droogte/hoop. As **beredenerende/ argumenterende** opstel kan die kandidaat argumenteer oor die waarde van water/gevolge van droogte. 'n Persoon se emosies, gedagtes, vrees, ens. tydens 'n droogte kan **beskryf** word. Die kandidaat kan in 'n **bespiegelende** opstel besin oor 'n mens se lewe/hoop (plant) te midde van die swaarkry van die lewe/teenspoed (dorre landskap). **[50]**

SOORTE OPSTELLE: VERHALENDE OPSTEL

Dit is 'n interessante vertelling van 'n storie/gebeurtenis(-se) (gewoonlik uit die verlede). Dit kan vanuit enige perspektief geskryf word.

Hou die volgende in gedagte:

- Dit handel oor iets wat gebeur het en vertel word ('n storie of gebeurtenis).
- 'n Sterk oortuigende storielyn ontwikkel logies en die verhaal oortuig.
- Dit is opreg en met entoesiasme geskryf.
- Die inhoud is boeiend en interessant, daarom is die inhoud samehangend.
- Die verhaal word uit eie ervaring geskryf, maar dit kan fiktief wees.
- Karakterisering oortuig en die agtergrond/atmosfeer is geslaagd.
- 'n Treffende inleiding boei die leser.
- 'n Verrassende slot rond die inhoud af.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.
- Dit gebruik gewoonlik die verlede tyd.

BESKRYWENDE OPSTEL

Die skrywer beskryf iets/iemand soos hy/sy dit ervaar (dis moeilik om iets te beskryf wat nie eerstehands ervaar is nie) en stel die leser in staat om die onderwerp wat beskryf word, net so lewendig soos hy/sy te beleef.

- Waarnemings met al vyf sintuie en 'n goeie woordeskat word vereis.
- Insig, begrip, 'n eie belewing en sinvolheid geniet aandag (dit is meer as net die opnoem van waarneming)
- Tekste kan varieer van meer realisties tot 'n verdieping in die aanbieding.
- Eie gevoelens oor dit wat beskryf word, kan gegee word.
- Plekke en gebeure word presies en akkuraat beskryf.
- Karakters moet lewensgetrou wees: innerlik en uiterlik.
- Beeldspraak, idiome en spreekwoorde word oorspronklik aangewend.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.
- Beskrywing het atmosfeer en stemming ten doel: dit word gedoen deur die konnotasie en nie die denotasie van woorde nie.
- Stylfigure kan gebruik word.

BEREDENEERDE OPSTEL

Dis objektief en probeer om 'n gebalanseerde gesigspunt van beide kante van 'n argument te gee. Die skrywer oorweeg verskeie aspekte van die onderwerp onder bespreking en bied teenstellende menings onpartydig aan. Die skrywer mag tot 'n spesifieke gevolgtrekking aan die einde van die opstel kom, maar die argumente vir en teen die onderwerp moet goed gebalanseerd en duidelik ontleed wees in die ontwikkeling van die opstel.

Hou die volgende in gedagte:

- Die opstel handel oor 'n onderwerp waarvoor standpunt, alreeds tydens die inleiding, ingeneem word.
- BEIDE kante van die argument moet beredeneer word.
- Die inhoud oortuig en ontwikkel logies en helder.
- Dit bevat goed gemotiveerde en ondersteunende stellings.
- 'n Gevolgtrekking word in die slotparagraaf, wat aansluit by die inleiding, gemaak. Die slot gee 'n sterk aanduiding van die skrywer se mening.
- Die leser word deur die skrywer se standpunt oortuig.
- Oorredende en emotiewe taalgebruik kom voor.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.
- Hoewel objektief, kan die skrywer ook persoonlik raak.

BESPIEGELEND OPSTEL

Die skrywer oorweeg/deurdink 'n idee/leuenswaarheid en gee sy/haar emosionele reaksies en gevoelens weer. Dit bespiegel oor 'n droom of wense/moontlikhede.

Hou die volgende in gedagte:

- Die probleem, situasie, saak, onderwerp word omskryf.
- Die onderwerp word bepeins, oordink: verskillende opsies word teen mekaar opgeweeg.
- Dis persoonlik van aard.
- Daar is 'n definitiewe struktuur, maar 'n gevolgtrekking is nie nodig nie.
- Dit hoef nie 'n gebalanseerde bespreking te bied nie – dit kan humoristies of ernstig geskryf word.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.

ARGUMENTERENDE OPSTEL

Die skrywer het 'n spesifieke mening en argumenteer daarvoor om sy/haar standpunt te motiveer.

Hou die volgende in gedagte:

- Dit is subjektief en definitiewe menings moet gestel word.
- 'n Eie mening word op 'n baie oorspronklike en treffende manier gegee.
- 'n Reeks argumente om perspektief te motiveer, word gegee.
- Verdediging of aanval van 'n saak word enduit volgehou.
- 'n Verskeidenheid stylfigure en oorredingstegnieke kan gebruik word.
- Sterk gevoelstaal wat emosioneel is, maar nie kru taal nie, kan gebruik word.
- Daar moet 'n duidelike en oortuigende slot wees.
- Sinstruktuur, spelling, leestekens, taalgebruik en paragrafering moet aandag geniet.

AFDELING B: TRANSAKSIONELE TEKSTE

Afdeling B word volgens die rubriek uit 25 geassesseer. Slegs TWEE tekste word nagesien. Indien dit onduidelik is wat die finale teks is, word die eerste teks nagesien.

VRAAG 2**2.1 FORMELE BRIEF**

Die brief fokus op *die goed en sleg van slimfone*.

Die formaat by 'n formele brief is belangrik. Dié brief bestaan uit 6 dele: Die adres van die skrywer (regs); net links daarvan die naam van die ontvanger. Laat 'n reël oop en dan die aanhef (Geagte Meneer). Laat weer 'n reël oop. Dan volg die inhoudsopskrif waaroor die brief handel. Dit word in hoofletters (drukskrif) geskryf of in gewone skrif, maar dan word dit onderstreep. Daarna word daar weer 'n reël oopgelaat waarna die inhoud in paragawe volg. By die afluiting van die brief is daar 'n slotparagraaf. Laat 'n reël oop en sluit af met: "Die uwe", gevolg deur 'n handtekening en onder die handtekening die voorletter(s) en van van die skrywer in hoofletters (drukskrif).

Geen leestekens word in die adres en slot gebruik word nie. [25]

2.2 RESENSIE

Die resensie fokus op enige *fliëk*.

By 'n resensie is dit belangrik om te let op die teikengroep. Gebruik 'n treffende opskrif. Die naam van die film moet gegee word. Die akteurs, regisseur, die soort prent en die ouderdomsbepanking moet genoem word. 'n Beskrywing van die akteurs en die spel se gehalte moet gegee word; fotografie; beligting en klankeffekte; lengte en tema. 'n Kort opsomming in die teenwoordige tyd moet gegee word. Die slot moet nie verklap word nie. 'n Standpunt moet ingeneem word en 'n aanbeveling moet gemaak word.

[25]

2.3 TOESPRAAK

Die toespraak handel oor: *Tienerprobleme en oplossings*.

Die leerder besluit self oor die styl wat gebruik gaan word. Die inleiding moet belangstelling wek. Die inhoud moet weldeurdag ontwikkel. Kort sinne en interessante feite en oplossings moet gegee word. Die slot moet sterk wees. Dit is nie noodwendig 'n samevatting van die toespraak nie. [25]

2.4 ONDERHOUD

Die onderhoud vind plaas tussen 'n joernalis en 'n hoofseun/-dogter van 'n vooraanstaande skool oor die skool se besondere prestasies **en** die rede(s) vir die besondere prestasies.

Die leerder moet kennis dra van die persoon met wie die onderhoud gevoer word. Vrae soos:

- Hoe voel jy daaroor?
- Wat bedoel jy?
- Wat is negatief / hartseer?
- Wat is positief/ goed/ lekker?
- Hoe werk dit/ wat beteken dit?

[25]

2.5 FORMELE VERSLAG

'n Formele verslag oor die *ineenstorting van die pawiljoen tydens 'n musiekfees* moet gegee word.

Die verslag word in die eerste persoon gedoen. Dit wat gebeur het, word in fyn detail beskryf. Feite word gegee van wat self gesien en beleef is. Dit word saaklik geskryf en in formele taal.

Die persoon se persoonlike inligting word eerstens verstrek: volle name, sy identiteitsnommer, sy adres en kontaknommer. In die volgende paragraaf volg die datum, tyd, plek en ander besonderhede waar die gebeure plaasgevind het. 'n Uitbreiding van die besonderhede volg in die volgende paragraaf. Die slotparagraaf bevat 'n samevatting of gevolgtrekking. Die verslag moet onderteken word en die datum moet daarby aangebring word. **[25]**

**TOTAAL AFDELING B: 50
GROOTTOTAAL : 100**

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTEL – HUISTAAL [50 PUNTE]

Kriteria		Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD & BEPLANNING (Respons en idees) Organisering van idees vir beplanning; Bewustheid van doel, gehoor en konteks 30 PUNTE	Hoë vlak	28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
		-Respons is uitsonderlik/treffend en bo verwagting -Idees is intelligent, volwasse en stem leser tot nadenke -Uitsonderlike organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons baie goed; getuig van vaardigheid -Idees heeltemal relevant, interessant en lewer bewys van volwassenheid -Organisasie baie goed en samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons bevredigend -Idees redelik samehangend en oortuigend -Redelike organisasie en redelik samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Wisselvallige samehang in respons -Idees onduidelik, nie oorspronklik nie -Min bewys van organisasie en samehang	-Respons heeltemal irrelevant -Idees deurmekaar en nie op onderwerp gefokus nie -Vaag en herhalend -Geen organisasie nie en is onsamehangend
	Lae vlak	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Respons uitmuntend, maar uitsonderlik treffende eienskappe van 'n opstel ontbreek -Idees intelligent en volwasse -Knap organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons goed; getuig van vaardigheid -Idees relevant, interessant -Organisasie goed en samehangend, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons bevredigend, maar verval soms in onduidelikheid -Idees redelik samehangend en oortuigend -n Mate van organisasie en samehang, insluitend inleiding, liggaam en samevatting/slot	-Respons is grootliks irrelevant. -Idees begin los staan en kan verwarrend wees -Skaars 'n bewys van organisasie en samehang	-Geen poging aangewend om in ooreenstemming met onderwerp te wees nie -Heeltemal irrelevant en ontoepaslik -Deurmekaar en geen fokus nie

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR OPSTEL – HUISTAAL [50 PUNTE] (vervolg)

Kriteria		Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
TAAL, STYL & REDIGERING Toon, register, styl en woordeskat is geskik vir doel/effek en konteks; Woordkeuse; Taalgebruik en konvensies, punktuasie, grammatika, spelling 15 PUNTE	Hoë vlak	14–15	11–12	8–9	5–6	0–3
		-Toon, register, styl en woordeskat hoogs gepas vir doel, gehoor en konteks -Taalgebruik getuig van vertroue, indrukwekkend -Toon retories treffend en effektief -Grammatika en spelling feitlik foutvry -Knap gedaan	-Toon, styl, register en woordeskat baie gepas vir doel, gehoor en konteks -Taalgebruik effektief en 'n deurlopende gepaste toon word gebruik -Grammatika en spelling grootliks foutvry -Baie goed gedaan	-Toon, register, styl en woordeskat gepas vir doel, gehoor en konteks -Gepaste taalgebruik om betekenis oor te dra -Toon is gepas -Retoriese middele gebruik om betekenis te versterk	-Toon, register, styl en woordeskat nie gepas vir doel, gehoor en konteks nie -Taalgebruik baie basies -Toon en woordkeuse skaars toepaslik -Baie beperkte woordeskat	-Taal onverstaanbaar -Toon, register, styl en woordeskat minder gepas vir doel, gehoor en konteks -Woordeskat so beperk dat dit onmoontlik is om sin te maak
	Lae vlak	13	10	7	4	
		-Taalgebruik uitstekend en toon is retories effektief -Grammatika en spelling feitlik foutvry -Baie goed tot knap gedaan	-Taalgebruik toepaslik en oor die algemeen effektief -Toon gepas en effektief -Enkele foute in grammatika en spelling -Goed gedaan	-Voldoende taalgebruik, maar teenstrydighede word opgemerk -Toon oor die algemeen gepas en beperkte gebruik van retoriese middele	-Taalgebruik onvoldoende -Weinig indien enige sinsverskeidenheid -Woordeskat baie beperk	
STRUKTUUR Kenmerke van teks; Paragraafontwikkeling en sinskonstruksie 5 PUNTE		5	4	3	2	0–1
		-Uitstekende ontwikkeling van onderwerp -Uitsonderlike detail -Sinne en paragrawe uitsonderlik gekonstrueer	-Logiese ontwikkeling van details -Samehangend -Sinne en paragrawe logies en toon variasie	-Relevante detail ontwikkel -Sinne en paragrawe goed gekonstrueer -Opstel maak nog effens sin	-Sommige punte geldig -Sinne en paragrawe foutief -Opstel maak nog sin	-Noodsaaklike punte ontbreek -Sinne en paragrawe foutief -Opstel maak nie sin nie

ASSESSERINGSRUBRIEK VIR TRANSAKSIONELE TEKSTE – HUISTAAL [25 PUNTE]

Kriteria	Uitsonderlik	Knap	Gemiddeld	Elementêr	Onvoldoende
INHOUD, BEPLANNING & FORMAAT Respons en idees; Organisering van idees vir beplanning; Doel, gehoor, kenmerke/konvensies en konteks 15 PUNTE	13–15	10–12	7–9	4–6	0–3
	-Respons uitsonderlik, bo verwagting -Idees intelligent en volwasse -Grondige kennis van kenmerke van die soort teks -Skryfwerk behou fokus -Samehang in inhoud en idees -Idees behoorlik uitgebrei met detail wat die onderwerp ondersteun -Gepaste en akkurate formaat	-Respons baie goed en demonstreer goeie kennis van kenmerke van die soort teks -Behou fokus – geen afwyking nie -Samehang in inhoud en idees; baie goed uitgebrei met detail wat die onderwerp ondersteun -Gepaste formaat met onbeduidende foute	-Respons voldoende en toon voldoende kennis van kenmerke van die soort teks -Nie heeltemal gefokus nie – enkele afwykings -Redelike samehang in inhoud en idees -Sommige detail ondersteun die onderwerp -Formaat oorwegend gepas, maar met enkele foute	-Basiese respons toon geringe kennis van kenmerke van die soort teks -Aanduiding van fokus, maar met afwykings -Inhoud en idees nie altyd samehangend nie -Min detail ondersteun die onderwerp -Nodige reëls van formaat vaagweg toegepas -Kritiese foute begaan	-Respons toon geen kennis van kenmerke van die soort teks nie -Betekenis onduidelik met groot afwyking -Geen samehang in idees en inhoud nie -Baie min detail ondersteun die onderwerp -Nodige reëls van formaat nie toegepas nie
TAAL, STYL & REDIGERING Toon, register, styl, doel/effek, gehoor en konteks; Taalgebruik en konvensies; Woordkeuse; Punktuasie en spelling 10 PUNTE	9–10	7–8	5–6	3–4	0–2
	-Toon, register, styl en woordeskat hoogs geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika akkuraat en goed gekonstrueer -Feitlik foutloos	-Toon, register, styl en woordeskat baie geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika oor die algemeen korrek en goed gekonstrueer -Baie goeie woordeskat -Oorwegend foutloos	-Toon, register, styl en woordeskat is geskik vir doel, gehoor en konteks -Enkele grammatikafoute -Voldoende woordeskat -Foute belemmer nie betekenis nie	-Toon, register, styl en woordeskat minder geskik vir doel, gehoor en konteks -Grammatika onakkuraat met etlike foute -Basiese woordeskat -Betekenis belemmer	-Toon, register, styl en woordeskat stem nie ooreen met doel, gehoor en konteks nie -Besaai met foute en verward -Woordeskat nie geskik vir doel nie -Betekenis ernstig belemmer